

To se jen působením „duchů“ snaží parazitovat na mocenském boji

Karel Nedvídek,

Nezadržitelně se blížíme k magickému osmičkovému letopisu, kdy si naše společnost bude připomínat svou sto let starou minulost, sté výročí vzniku Československa a nepomine ani uplynulé půlstoletí Obrodného procesu Pražského jara, završeného tzv. bratrskou internacionální pomocí států Varšavské smlouvy. Připomenutí těchto dat v roce se mohou stát jakousi přípravou na oslavy a vzpomínkové akcí v letošním roce.

Také v plánu činnosti VSR AČR je zakomponováno konání Vzpomínkového shromáždění na den 27. června 2018 na moto „Srpen 1968 očima vojáka“. Přiznám se, že se mi tento název nezdá dobře zvolený pro vzpomínání na rok 1968. Očima vojáka lze vytvořit obraz Srpna v různém žánru, který bude poplatný vždy době. Jednou době, vzdálené 50 let tím, že svědectví o tom může poskytnout jen málo živých pamětníků vysokého věku s omezenou pamětí, nebo tím, že současná doba má tendenci pohlížet na toto období v kontextu moderního pohledu na své dějiny minulého století. Vyličít příběhy staré půl století, to mohou jen kronikáři, lidé nadaní vysokou pamětí a reprodukční schopností. Skoro pochybuji, že se podobní v naší době vyskytují.

Srpen 68 a po něm následující období, skýtá ne právě dobrý zvuk o československé armádě. Jednak o sobě vydala možnost srovnání s rokem 1938, kdy se nepostavila na odpor protivníkovi. Důsledkem byla okupace celé republiky a z čsl. armády zbylo jen několik praporů vojáků vládního vojska německého Protektorátu, kteří se podřídili novému režimu. Po jejich nasazení k ochraně týlu německé armády v Itálii s možností spolupráce s italskými partyzány a s přechodem na stranu spojenců se částečně rehabilitovali. Čím byla situace roku 1968 jiná? Tím, že armáda ani v tomto čase napadení státu se neodhodlala k rezistenci? V tomto směru tedy rozdíl žádný není. Odlišnost situace se projevila v tom, že po obsazení republiky ke zrušení čsl. armády nedošlo, armáda byla zachována, jen z ní bylo odejít jistému počtu důstojníků - vojáků z povolání, o síle několika praporů, kteří se novému režimu nepodřídili. Svě mimosoudní rehabilitace se sice dočkali až po dvaceti letech, nikoliv však společenské. Poslední projev politických elit k jejich osudu prokázalo hlasování poslanecké sněmovny na 55. schůzi dne 22. února 2017.

S takovým úzkým pohledem na Srpen 68 asi málokdo se mnou bude souhlasit, protože i já jsem přesvědčen, že na toto období lze pohlížet šířeji, na to, které bylo před srpnem, a které po srpnu. Protože v tomto období jsou obsaženy momenty, na které i dnes může být každý Čech hrdý, stejně jako chvíle, které si nezasluhují podobný pocit. Zde si dovoluji ocitovat jednu větu z projevu kancléřky Merkelové: „ Lidé v tehdejší Československu mohou být na **zkušenosti** z Pražského jara patřičně hrdí“. (40. výročí PJ r. 2008). Z úst našich politických představitelů jsem nic podobného neslyšel a slyšet nemohl, protože k takovému vytěžení zkušeností ještě nedošli. Pro náš establishment, naši společenskou elitu je Pražské Jaro pouhým bojem komunistických nomenklatur o koryta.

Takové zjednodušení zásadních historických událostí je vulgárním popřením všech skutečných mimořádných hodnot této doby.

Pohlédnout na Srpen okem vojáka může vyjevit i obraz, který před sebou měli již delší dobu armádní špičky Sovětské Armády. Vývoj u nás se jim jevil jako strategický problém. Československo, jako jediný stát sovětské mocenské struktury byl v dotyku se státy NATO a při tom na svém území nemělo žádné sovětské divize, což bylo považováno za velký hendikep vůči západu. S tohoto hlediska příprava a provedení operace DUNAJ byla jediným možným způsobem, jak zaplnit toto vakuum na hlavním směru. **V tomto smyslu zvolený název „Srpen očima vojáka“ má své opodstatnění a proto jej nepovažuji za zcela zavádějící, protože není od věci poukázat na fakt, že zahájení této operace mohlo být provedeno s vědomím mocenského partnera USA, který neměl zájem proti této operaci intervenovat.**

Osmašedesátý rok, jak o něm hovoří zahraniční zdroje, je zázračné probuzení občanské společnosti v socialistickém Československu, vzpoura proti titánské spasitelské utopii, proti neměnnosti světové bipolarity, boj za obnovení přirozeného, lidského světa. Bylo to víc, než jen reforma, která se nepovedla a ještě mnohem víc, než kolize dvou vnitřních proudů ve vládnoucí politické straně.

Kdyby toto byly nicotnosti, k nimž se vracet v současné době už prý nemá smysl, pak by asi SSSR a jeho spojenci neuskutečnili největší vojenskou akci po druhé světové válce. **Skutečně, občanské aktivity roku '68 a celková společenská atmosféra let '68 - '69, patří k nejvýznamnějším projevům polednového procesu. Ale jako vždy v minulosti mnohokrát, i dnes se opět dějiny účelově přepisují a já mám být přesvědčen, že tehdejší obrodný proces byl ve skutečnosti jen vnitřním bojem komunistické strany a mám se přiznat k tomu, že jsem vlastně neviděl to, co jsem viděl a nezažil to, co jsem zažil. Že nebyly obnoveny sokolské župy, že nebyl obnoven Junák, že nevznikl KAN, ani Svaz studentů, ani Svaz Romů, Výbor na ochranu tisku, podnikové rady, nebo petice proti Varšavské smlouvě, petice „2000 slov“, jako výzva k nápravě minulosti. Na tyto společenské aktivity, ovlivněné touhou po svobodě, mám jednoduše zapomenout. To se po mě žádá v kontextu zavedené morálky. Na to mohou kývat jen ti, kteří tehdy ještě nebyli nebo to prožívali v infantilním věku a z dospělého věku si mohou pamatovat následující léta normalizace.**

To však již byla jiná společnost, která poměrně snadno podlehla nátlaku a neváhala přistoupit na formu tolerance s režimem, který ji zajišťoval určitou úroveň zabezpečení základních životních potřeb a pro mnohé i karierní ambice, za cenu svobody. Ale tím se už dostávám k důsledkům Srpna 68, které měly rovněž svou opožděnou razanci a vedly nejen k pádu vazalského režimu, ale v konečném důsledku i k epochálnímu rozkladu komunistické říše na kontinentu Evropy. V českém národě při hodnocení tohoto období převládají spíše pocity národní frustrace a nenaplněné naděje. **Po listopadu jsme očekávali, že vznikne nová společnost bez ideologických předpojatostí, ale naše současnost vypadá jinak. Utopie reálného socialismu byla nahrazena utopií „ neviditelné ruky trhu“, samospasitelnou privatizací a vírou, že bohatnutí bohatých je základem celospolečenského bohatství.** V tomto kontextu i nedávná vládní krize měla marginální vliv na další vývoj společnosti. To se jen duchy minulosti snaží parazitovat na mocenském boji.

Při tomto pohledu na události roku 1968 a vnímání jejich příčin a následků přesto můžeme tomuto období přiřadit ještě jeden nadčasový rozměr. V tomto smyslu se Pražské jaro a jeho srpnová panychida stalo ouverturou nové kapitalistické Evropy.

Protože řady VSR ve velké většině tvoří pamětníci událostí, které předcházely i které následovaly po srpnu 68, věřím, že tento článek v nich vyvolá zájem přispět svými poznatky a vzpomínkami k naplnění povědomí o době, která se stala katalyzátorem dění ve východní i západní Evropě, k odhodlání jít vstříc k oslavám 50. Výročí Pražského jara se vztyčenou hlavou.

Praha, myšlenky ze srpna 2017 k roku 2018

plk. v. v. ing. Karel Nedvídek